

geen welluidend
maar waarheid
romantiek afge-
muziek in en-
old Mendelssohn
ren zin. Ik weet
ak kom met Al-
kent tot de laatste
posities door Ar-
r talrijk, (de or-
ken, dringt het
er wel mogelijk
n andere richting
spijt heb ik deze
nodat ik daarover
gend bezwaar is
e bedoelde com-
even in anderen
oralvorspiele ge-
ig) regelmatig
ing), maar daarbij
klinkend geheel,
zamen zich af-
nist heeft neer-
een vergissing

merken het ge-
ongen der melo-
het koraal „Wir
sprongen van
k maakt Arnold
canonische be-
op te merken bij
ste componisten,
s aan een cano-
ler ist mein Le-
fungen hülle“ en
n het hoofdma-
registers, waar-
vestigd, dat dit
melodie op het
n 4 voetregisters
(bewerking van
n van „Christus
er, dat hiernee
ge effecten zijn
bezit van een
omponcerd door
ck te Vlissingen,
meer juiste wijze
re de toepassing
geeft een resul-
digen. Het best
die Melodie des
eerst een heel
van het koraal
lden en tellen echter
erwilt ten over-

noten voorkomt,
taan echter niet
Ik voel me dan
composities van
Mendelssohn—
ninahtend spre-
ie iets gevoeld
bij neef Arnold
ldiger bestudee-
en dat van an-
chreven hebben.

D. STROO.

Christus' vonnis?

Kb. Rotterdam.
f het doodvonnis
ere Jezus veroor-
nard is gebleven
Schelven voor de
t van dit vonnis
le „Wekstem“ 10

ld:
Aquila in Napels
e doodvonnis uit
er Jezus Christus

schap in het Fran-
i vertaald en luidt

tus Pilatus, Go-
en Jezus van Na-
t.
berius Caesar, op
stad van het he-
ipsa, priesters zijn
od.
Benaden Galiles-
etel van de Prae-
reth, om aan het

kreus opgehangen te sterven, tusschen twee deng-
nieten, omdat de groote en luide stem des volks zegt:
Jezus is een verleider.
Hij is twistzoekend.
Hij is vijand van de Wet.
Hij noemt zich „de Zoon van God“.
Hij noemt zich „de Koning van Israël“.
Hij is in den tempel gegaan en werd gevolgd door
hen, die palmtakken droegen in het heiligdom;
daarom:

Ik Pontius Pilatus, beveel den opperhoofdman
Quintus Cornelius, den veroordeelde naar de straf-
plaats te brengen,
en aan ieder, wie het ook zij, rijk of arm, is hierbij
verboden de voltrekking van dit vonnis te verhinder-
den.

De getuigen, die het vonnis ondertekend hebben
zijn: Daniël Robany, Ioana Robany, Rafaël Robany,
Capen een burger.
Jezus zal uit de stad geleid worden, door de poort
Strimenen.”

Bovenstaand is gegraveerd in koper, aan de keerzijde
staat: „Een gelijkkluidend stuk wordt gezonden naar
elken stan“.

Wij geven dit door zooals wij het vonden. Voor
de echtheid kunnen wij niet instaan.

Het Romeinsche recht was zeer formeel, en wij
kunnen ons wel voorstellen, dat het doodvonnis, waar
Pontius Pilatus als rechter zijn handteekening onder
sette, er zoo zal hebben uitgezien.

Wel weten we, dat er ook nog een ander afschrift
van het doodvonnis bewaard wordt, waarin de tekst
iets anders luidt. In hoofdzaak komt het op het-
zelfde neer.

Calvinistenbond en „Standaard“.

In „De Wachter“ belooft De Rietberg:

Nu heeft „De Standaard“ in het nummer van Maan-
dag 20 Febr. i.l. wel een gedeelte overgenomen van
het artikel van De Schilder tegen Prof. Grosheide;
maar met geen woord wordt gerept van het noemen
van den naam van De Schilder, waartegen deze toch
geprotesteerd had in „De Reformatie“ van 26 Febr.

Misschien komt „De Standaard“ er nog op terug.
Wat zeker te wenschen is, omdat dit blad toch niet
den indruk moet wekken, alsof er eenigszins sprake
is van stemming maken tegen een persoon. Laat men
op zijn argumenten ingaan!

Volkomen juist. En wat dat „overnemen“ betreft:
het zakelijke bleef er juist uit...

Over den Bond zegt dezelfde auteur:

Maar zouden zij niet Dr Ubbink in den Calvinisten-
bond hebben kunnen samenwerken juist op den
grondslag van de Drie Formulieren van
Eenigheid? Het is immers niet te denken, dat
dit mogelijk geweest zou zijn. Maar waar was dan
de Calvinistenbond gebleven? Als een huis, dat tegen
zichzelf verdeeld is, zou hij uiteengevallen zijn.

En, met alle hoogachting voor Prof. Grosheide, die
consequenties hebben de oprichters van den Bond niet
gezien. Anders waren ze tot stichting — in dien
vorm — niet overgegaan.

Als zij wel de consequenties van hun optreden ge-
zien hadden, zouden zij niet de Drie Formulieren
als grondslag genomen hebben, maar bepaalde
punten waarin allen het eens waren.

Dr K. Dijk zegt in „Haagsche Kerkbode“, drie vragen
te willen stellen:

1o. Heeft de critiek den Bond „doodgemaakt“ of staat
het niet zoo, dat zulk een „verbroedering“ geen levens-
vatbaarheid in zichzelf had en moest doodgaan? 2o.
Wat is van meer gewicht, dat het „Nederlandsche
Calvinisme“ een rol van betekenis speelt in de inter-
nationale beweging of dat dit Calvinisme vaakt, wor-
steld wandt voor het zuiverhouden van eigen be-
ginsel? En 3o. durft Prof. Grosheide vol te hou-
den, dat met de mannen, die ik boven noemde, saam-
gewerkt kan worden tot verbreiding van de geref.
waarheden? Ik behoef niet te zeggen hoe ik over deze
dingen denk, maar ik wil gaarne mijn critiek van
1890 herhalen. Zelfs scherper dan toen.

Voorts, inzake „De Standaard“:

De Schilder wijst in „De Reformatie“ er op, dat
„De Standaard“ hem alleen genoemd heeft als criti-
cis op genoemden Bond, en mijn naam verzwegen,
en hij meent, dat dit gebeurd is, omdat ik medewerker
ben aan „De Standaard“ voor de „soms helaas als
ongevaarlijk beschouwde rubriek: Uit de Schrift“.

Neen, niet omdat, doch „ondanks“, zei ik.

Vervolgens:

En voorts, in de rubriek-Kerknieuws heb ik Schild-
ers tot gedeeld. Toen door enkelen betoogd werd,
dat de Synode van Assen zelf het boek van Ubbink
had uitgelokt, werden deze historisch-onjuiste arti-
kel opgenomen, maar mijn verweer, dat in extenso
in „De Heraut“ heeft gestaan, werd geen plaats waar-
dig gekeurd.

Het gaat er niet om, dat Dr Dijk of Schilder niet
genoemd worden natuurlijk, maar dat eenzijdig bericht
wordt, en, als men eenmaal een onderwerp vrijwillig
aansnijdt, dan niet de beide meeningen, doch bij voor-
keur de dissidente of dissident-lijkende. Men vergeet
soms, wie „De Standaard“ hebben groot gemaakt, en
wie alleen het blad kunnen blijven in 't leven hou-
den, en zin geven.

Kwestie-Ubbink.

Prof. Dr G. Ch. Aalders vervolgt in „Het Ouderlingen-
blad“ zijn bespreking. We lezen:

Dr Ubbink loochent zowel de Goddelijke instelling
van de kerkelijke ambten, als het disciplinaire karak-
ter van de kerkelijke tucht.

Wat het eerste van deze beide punten betreft, Dr
Ubbink verklaart uitdrukkelijk: „We kunnen dus niet
zeggen, dat God bepaalde ambten direct of indirect
heeft ingesteld“ en „we kunnen dus in de gemeente

van Christus eigenlijk niet spreken van eenig God-
delijk ambt“. De ambten, die er in den uitwendigen
kerk-vorm, dat wil dus zeggen in het kerkelijk insti-
tuut, zijn, hebben dan ook alleen bestaansrecht „om
practische redenen“. Dit hangt hiernee samen, dat
hij dezen geheelen uitwendigen kerk-vorm niet als
door God geboden ziet, maar slechts beschouwt als
een „voor praktische doeleinden nuttige en noodige
kerkelijke organisatie“. Zie blz. 318 van zijn boek.

Dat Dr Ubbink hiernee in lijnrechten strijd komt
met onze belijdenis, is gemakkelijk in te zien.

Verwezen wordt naar art. 30 der Conf. En naar de
Schrift. Daarna naar art. 32. En Zondag 31. Gevraagd
wordt:

Hoe is het mogelijk, dat iemand met een gevoelen
als Dr Ubbink op dat punt is toegedaan nog kan meen-
en Dienaar des Woords in onze Gereformeerde Ker-
ken te kunnen blijven!

Even later:

Wij verwijzen naar de overbekende plaats voor de
kerkelijke tucht, Jezus' Woord in Matth. 18:15—17,
die hiernee eindigt „en indien hij ook der gemeente
geen gehoor geeft, zoo zij hij u als de heiden en de
tollenaar“. Maar Dr Ubbink zegt „hier is geen enkele
gedachte, ook maar in het geringste, dan door inleg-
kunde, aanwezig van eenige formeel kerkelijke proce-
dure of afhouding van het Heilig Avondmaal, door
eenige kerkelijke regeering“ (blz. 288). Dus dit diep-
ernstige woord van den Heiland zou volgens Dr
Ubbink beteken, dat de gemeente zulk een persoon
wel moet beschouwen als er niet meer bij te behoo-
ren, maar hem er overigens toch stillekens bij moet
laten blijven en hem in al de voorrechten van de leden
der kerk moet laten deelen? Gevoelt Dr Ubbink hier
zelf niets van de ongerijmdheid van zijn opvatting?
Indien wij iemand hebben te beschouwen als heiden
en tollenaar, dan hebben wij hem ook als zoodanig
te behandelen. Dit heeft de Heere Jezus bedoeld,
en wie er dat uit wegneemt, die holt dat geweldige
woord eenvoudig uit, zoodat het al zijn betekenis en
kracht verliest.

Het slot van Prof. Aalders' bespreking luidt:

We zouden er ons zoozeer in verheugen, wanneer
hij ridderlijk zijn dwalingen kon erkennen. Maar —
indien Dr Ubbink bij zijn meeningen volhardt, dan
zien wij geen anderen uitweg, dan dat hij zijn ambt
als Dienaar des Woords in onze kerken verliest, hetzij
— en dat ware het royaalste van zijn zijde — door
vrijwillig heengaan, hetzij door ontzetting uit zijn
ambt.

Behooren Dorcas en Daniël in de comédie?

Docent Van der Schuit heeft weer werk. „De Rotter-
dammer“ van 17 Maart bevatte dit bericht:

„Dorcas“ en „Daniël“.

Gisteravond heeft de Chr. Geref. Meisjesvereniging
„Dorcas“ haar zesjarig bestaan en de Chr. Geref.
Jongelingsvereniging „Daniël“ haar achtjarig bestaan
gecombineerd gevierd in de Chr. Geref. Kerk alhier.

Nadat de verslagen waren voorgelezen werd de
avond verder doorgebracht met zang, orgelspel en het
opvoeren van samenspraken.

Nu moet de docent niet draaien: als het stuk, dat hij
onder de rubriek „de comédie“ rangschikte, toen hij
van tien of elf namen er drie wilde uitzoeken, daar
toe behoort, dan dient zijn bezorgde hoofd, gedachtig
aan zijn algemeene woord over „het spelen van rollen“
naar Dorcas en naar Daniël publiek te wijzen. Want,
nog eens, alle menschen staan onder één wetstafel.
Eens uitkijken naar wat het bestuurslid van den Cal-
vinistenbond zal zeggen tot toelichting. Het bericht is
hem reeds gezonden, door een ander.

Recepten tot den vrede.

Docent Wisse van Apeldoorn heeft onlangs tot den
vrede ons geroepen. Prachtig. Wij zullen hem niet laten
schilderen, dat is niet aardig, laat staan, christelijk,
maar hem met aandacht volgen.

Thans kunnen we een recept tot vrede, uit zijn eigen
apothek bereid, den lezers voorleggen.

Want in „De Wekker“ schrijft de auteur een recensie
over Boston. Een ouden schrijver.

Toen Kampen nog zijn De Wisse had, en wij, de
spelers in de comédie, volgens „De Wekker“, hem nog
eens vroegen voor ons te spreken in het studentencorps,
heeft De Wisse Boston grondig aanbevolen. Het verslag
der rede ligt nog in mijn lessenaar: het subjecte en
het subjectieve element in de prediking. Die Boston,
nu, dat was wat.

Sinds is de dominee chr. geref. geworden. En docent.
Nu komt er weer een uitgaaf van dien Boston.

Maar nu? Nu moet de aanbeveling van reserves wor-
den voorzien. Er is blijkbaar iets veranderd, met dien
Boston. Of — De Wisse van eertijds is dieper in de
kennis ingeleid. Wij lezen althans nu in „De Wekker“:

Uit streng dogmatisch, wetenschappelijk theologisch
oogpunt beoordeeld, dan rijzen hier en daar wel eens
vragen en opmerkingen. Is 't wel altijd even helder
en duidelijk? Als Boston leert, dat het verbond der
genade is gemaakt met Christus en in Hem, met de
uitverkorenen alleen, dan rijst alweer de vraag,
wat verstaat men onder dat maken. Men krijgt dan
een verhandeling, die we het verbond der verlossing
zouden noemen. Maar Boston zegt, dat dit één en
hetzelfde is.

Hierna wordt er aan herinnerd, dat één der apeldoorn-
sche collega's 't anders zegt dan Boston. Men mag vol-
gens dien anderen apeldoornschen docent Christus niet
het Hoofd van het genadeverbond noemen. En de col-
lega's hebben boven Boston's graf thans vrede: de Kam-

per lezing schijnt niet meer erkend te worden. Immers:

En dit is van de zijde, waar men Boston omhelst
in dit punt, nog niet weerlegd.

Dat laatste is wel een vergissing: „De Reformatie“
b.v. heeft weerlegd (Dr Kraan), maar dat doet er nu
niet toe.

We lezen verder:

Als Boston leert, dat alleen de uitverkorenen de
bondelingen zijn, en men gaat dan maar goed na wat
Boston er mee bedoelt, n.l. dat die de bezitters
der geestelijke weldaden worden (of zijn), ja dan zal
daar wel niemand iets tegen hebben. Wij Chr. Geref.
althans zeker niet.

Als Boston dan elders zegt: dat het onze „plicht“
is Gods verbond aan te grijpen en men wist niet, dat
B. dit zei, wel lieve mensch, stel je voor, dat in „De
Wekker“ b.v. eens stond: wij zijn verplicht het
verbond aan te grijpen: ik kan me indenken,
dat er wel zouden zijn, die zeiden: ha, daar heb je
alweer de arminiaansche zuurdeesem; maar nu Bos-
ton het zegt...! ja wel, maar wat Boston daaronder
verstaat, dat lost alles goed op. Precies, zoo is 't ook
met de Christelijke Gereformeerden. Men gelieve de
bedoeling te verstaan. Zoo ook als Boston berede-
neert, dat Christus, dus dat de Middelaar (en bij
Boston zelfs hoofd van het genadeverbond genoemd)
dat die Christus nu, versta wel, een testament heeft
gemaakt, en dit „gelegateerd“ aan de verloren familie
van Adam enz.; en (zegt B.) die nu gelooven, die
krijgen ook de genieting, en die de genieting niet
krijgen, die derven dezelve niet, omdat het hun niet
gelegateerd is, maar omdat ze niet gelooven, — zelfs
zegt Boston, dat de geloovigen door het geloof moe-
ten eischen. Men gevoelt als B. dit alles zoo zegt,
zal 't er maar op aankomen, hoe Boston dit bedoelt;
merk ik daar niet op, dan kan men B. allicht van
Remonstr. inkruipels verdenken. Niets, geen woord
her. Want 't blijkt duidelijk, hoe dit eischen, dit
conditioneële, dit legateeren, enz. enz. bedoeld
wordt.

Korthedshalve gezegd, net precies zooals alle Chris-
telijke Gereformeerden b.v. het bedoelen, als zij spre-
ken van de noodzakelijkheid van gelooven c.a. — Er
moge al eenig verschil van gevoelens zijn over de
vraag, of Christus ook hoofd van het genadeverbond
zij, of de Middelaar; maar op deze hierboven genoem-
de punten kan het goed lezen en bestudeeren van
Boston verhelderend werken voor zooveel, die al
dergelijke taal als 't.h.v. in Chr. Geref. geschriften
staat, verdacht achten.

Ook uit dat oogpunt dus aanbevolen.

In deze schoone taal wordt dus duidelijk gezegd:
beste, chr. geref. schaapjes, Boston zegt wel dingen,
die gij niet gewend zijt, en die, dank zij onze eenzijdig-
heid, en ons half-stellen der problemen, u als kette-
rijen tegenklinken; maar: als gij maar wat geduld
hebt, en dan leest, wat deze man bedoelt, wel, beste
schapen, dan kunt gij met dezen berder best u vinden.

De zaak is weer in orde. Naar alle kanten. —

Prachtig, zeggen we nu. Een schoon recept tot vrede.
Lees inplaats van Boston: Kuyper. Of: Menigerlei Ge-
nade. Of: de Gereformeerde Kerken. Of: Utrecht 1905.
Vraagt steeds, gij arme schapen, wat daar nu eigenlijk
wordt BEDOELD, wel, wel, dan krijgen we dadelijk den
vrede, dan komt De Wisse terug, dan hebben we voor
1834 nog net op tijd een onoverkwijkelijk schouwtooneel
voorkomen, en dan lacht zelfs „De Wekker“ om wat
De Jongeleen, ook chr. geref., schrijft in de „Gron. Kerk-
bode“ (chr. geref.):

Er was tusschen Christelijke Gereformeerden en
Doleerenden geen eenheid in geloofsleer.

Ook hier hadden de bezwaarde broeders volkomen
gelijk en de Synode van 1892 heeft deze broeders
geen recht gedaan.

Lees Kuyper in dezelfde stemming als den ouden
Boston... Want alle menschen zijn onder één wets-
tafel gebracht.

R. S.

Rudolf van Reest. Schapen zonder Herder.
D. A. Daamen's U.M. — Den Haag, 1931.

Het is mijn bedoeling niet, dit werk te beoordeelen
in zijn letterkundige waarde; want voor zulke beoor-
deeling is voor ons blad Dr Tazelaar de aangewezen
redacteur. Dat het boek door mij hier aangekondigd
wordt, vindt zijn verklaring in de overtuiging, dat het
speciaal voor de kerkelijk-theologische samenleving in
ons land zijn betekenis heeft. De schrijver is blijkbaar
bijzonder goed op de hoogte met allerlei mysticistisch
gedoe, dat in ons land nog zoo vaak voor godsdienst aan-
gezien wordt. Schrijver toont uit het leven zelf in „Oud-
dijk“ aan, dat hier van een dienen van God geen
sprake is; als er van zulk dienen nog iets terecht komt,
is dat niet door, doch ondanks het mysticisme. Uit dezen
wortel zelf wast booze vrucht, gelijk het verhaal doet
zien.

Juist door deze eerlijke overtuiging in den vorm van
een roman uit te spreken, doet de schrijver zijn een-
voudigen plicht, beter dan vele theologen en preekers,
die, zoodra zij in Ouddijk van de tram afgehaald zijn
door een broeder-ouderling, met de menschen meepraten,
en b.v. voor het nieuwste „kerk“formatietje van mysti-
cisten God den Heere openlijk durven danken, hoewel
'n oproep tot bekeering, en een eerlijke afwijzing van
„wat voor God niet bestaan kan“ hun eerste plicht
zou zijn.

Wat de objectieve waarde van het boek betreft: men